

Spis treści:

Wykaz skrótów

Wstęp

Rozdział 1

POJĘCIE I ISTOTA GRANIC WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH UNII EUROPEJSKIEJ I STREFY SCHENGEN

1.1.Wprowadzenie

1.2.Podstawowe pojęcia związane z kształtowaniem się granic

1.2.1.Definicja legalna *acquis* Schengen

1.2.2.Państwa strefy Schengen

1.2.3.Pojęcie granicy

1.2.4.Pojęcia państwa członkowskiego, państwa nieczłonkowskiego i państwa trzeciego

1.2.5.Definicje legalne granicy wewnętrznej i zewnętrznej

1.2.6.Pojęcia związane z ochroną i kontrolą granic

1.2.7.Prawo do swobodnego przemieszczania się w Unii Europejskiej i strefie Schengen

1.2.8.Pojęcie cudzoziemca jako obywatela państwa trzeciego

1.3.Nowe rozumienie pojęcia granic

1.3.1.Uwagi ogólne

1.3.2.Nowe rodzaje granic

1.3.3.Znaczenie pogranicza na przykładzie wschodniej granicy zewnętrznej

1.4.Konwergencja celów Unii Europejskiej i strefy Schengen

1.4.1.Uwagi ogólne

1.4.2.Tożsamość pojęcia granic zewnętrznych i wewnętrznych w Unii Europejskiej i strefie Schengen

1.4.3.Jednolitość postępowania wobec cudzoziemców na obszarze Unii Europejskiej i strefy Schengen

1.4.4.Jednolitość kontroli granic zewnętrznych Unii Europejskiej i strefy Schengen na przykładzie granicy wschodniej

1.5.Podsumowanie

Rozdział 2

ETAPY HARMONIZACJI PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ I ACQUIS SCHENGEN

2.1.Wprowadzenie

2.2.Początki współpracy granicznej państw europejskich

2.2.1.Uwagi ogólne

2.2.2.Grupy TREVI

2.2.3.Umowa z Saarbrücken

2.3.Układ z Schengen jako źródło prawa przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości

2.3.1.Geneza i status prawny Układu z Schengen

2.3.2.Działania krótkoterminowe i długoterminowe w celu zniesienia kontroli granicznej

2.4.Konwencja Wykonawcza do Układu z Schengen - Schengen II

2.4.1.Uwagi ogólne

2.4.2.Konwencja Wykonawcza a traktaty założycielskie

2.4.3.Zasady i polityki regulujące przemieszczanie się cudzoziemców - polityka wizowa, azylowa i imigracyjna

- 2.4.4. Współpraca policyjna i celna oraz sądowa w sprawach karnych
- 2.5. System Informacyjny Schengen jako praktyczna realizacja Konwencji Wykonawczej
 - 2.5.1. Uwagi ogólne
 - 2.5.2. Podstawy funkcjonowania Systemu Informacyjnego Schengen
 - 2.5.3. Ochrona danych osobowych w Systemie Informacyjnym Schengen
 - 2.5.4. Biura SIRENE jako punkty kontaktowe
 - 2.5.5. Tworzenie Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji
- 2.6. Włączenie acąis Schengen do prawa Unii Europejskiej
 - 2.6.1. Uwagi ogólne
 - 2.6.2. Charakter prawny strefy Schengen
 - 2.6.3. Acąis Schengen od Traktatu Amsterdamskiego do Traktatu Lizbońskiego
 - 2.6.4. Relacja prawa Unii Europejskiej wobec acąis Schengen
 - 2.6.5. Traktat Amsterdamski początkiem ujednolicania granic Unii Europejskiej i strefy Schengen
- 2.7. Zasada wzmocnionej współpracy jako element łączący państwa Unii Europejskiej i strefy Schengen
 - 2.7.1. Uwagi ogólne
 - 2.7.2. Rozwój wzmocnionej współpracy
 - 2.7.3. Prawne uwarunkowania dla podjęcia wzmocnionej współpracy
- 2.8. Zasady brytyjsko-irlandzkiego opt-in do acąis Schengen
 - 2.8.1. Uwagi ogólne
 - 2.8.2. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Republika Irlandii a integracja europejska
 - 2.8.3. Wspólny Obszar Podróżowania
 - 2.8.4. Przestanki włączenia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii w stosowanie acąis Schengen
 - 2.8.5. Brytyjsko-irlandzki opt-out i opt-in w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej
 - 2.8.6. Stopniowe uczestnictwo Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii w acąis Schengen
- 2.9. Europejskie państwa miniaturowe wobec strefy Schengen
- 2.10. Podsumowanie

Rozdział 3

ROZWÓJ INTEGRACJI GOSPODARCZEJ I POLITYCZNEJ NA TLE KSZTAŁTOWANIA SIĘ GRANIC ZJEDNOCZONEJ EUROPY

- 3.1. Wprowadzenie
- 3.2. Formy integracji gospodarczej i politycznej w Unii Europejskiej oraz strefie Schengen
- 3.3. Strefa wolnego handlu a unia celna
 - 3.3.1. Różnice pomiędzy strefą wolnego handlu a unią celną
 - 3.3.2. Efekt kreacji handlu i efekt przesunięcia handlu
 - 3.3.3. Europejska Strefa Wolnego Handlu
 - 3.3.4. Unia Europejska jako unia celna-obszar celny, statystyczny i VAT
- 3.4. Rynek wewnętrzny jako forma integracji
 - 3.4.1. Pojęcie rynku wewnętrznego
 - 3.4.2. Funkcjonowanie unii celnej i rynku wewnętrznego
 - 3.4.3. Unia gospodarcza i unia pieniężna jako kontynuacja rynku wewnętrznego
- 3.5. Rozszerzenie granic rynku wewnętrznego w Europejskim Obszarze Gospodarczym
- 3.6. Integracja gospodarcza i polityczna w państwach nordyckich

- 3.6.1. Uwagi ogólne
- 3.6.2. Unia paszportowa jako forma integracji na przykładzie Nordyckiej Unii Paszportowej
- 3.7. Królestwo Norwegii a integracja europejska
 - 3.7.1. Uwagi ogólne
 - 3.7.2. Uwarunkowania historyczne i europejska polityka Norwegii
- 3.8. Republika Islandii a integracja europejska
 - 3.8.1. Uwarunkowania geopolityczne i historyczne pozostawania poza Unią Europejską
 - 3.8.2. Zmiana stanowiska islandzkiego i wnioski o członkostwo w Unii Europejskiej
- 3.9. Norwegia i Islandia w strefie Schengen
 - 3.9.1. Uwagi wprowadzające
 - 3.9.2. Warunki uczestnictwa Norwegii i Islandii w "obszarze bez granic"
 - 3.9.3. Podejmowanie decyzji na podstawie *acquis* Schengen - rola Komitetu Mieszanego
- 5.10. Szczególna pozycja Królestwa Danii w strefie Schengen
- 3.10. Nordyckie terytoria autonomiczne wobec strefy Schengen
- 3.11. Strefa Schengen jako forma integracji politycznej w Europie
- 3.12. Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości jako integracja Unii Europejskiej i strefy Schengen
 - 3.13.1. Uwagi ogólne
 - 3.13.2. Analiza doktrynalna przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości
 - 3.13.3. "Program Haski" i "Program Sztokholmski" - perspektywy rozwoju przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Unii Europejskiej
- 3.14. Podsumowanie

Rozdział 4

WPŁYW *ACQUIS* SCHENGEN NA FUNKCJONOWANIE AGENCJI UNII EUROPEJSKIEJ

- 4.1. Wprowadzenie
- 4.2. Agencje Unii Europejskiej
 - 4.2.1. Geneza, rodzaje i sposób działania agencji Unii Europejskiej
 - 4.2.2. Klasyfikacja agencji Unii Europejskiej
- 4.3. Urząd do spraw Harmonizacji Rynku Wewnętrznego
- 4.4. FRONTEX - praktyczna realizacja zasad *acquis* Schengen
 - 4.4.1. Pozycja FRONTEXu w strukturach Unii Europejskiej
 - 4.4.2. Współpraca państw członkowskich związana z granicami zewnętrznymi i wewnętrznymi
 - 4.4.3. Podstawy prawne działalności FRONTEXu
 - 4.4.4. Zadania Europejskiej Agencji Granicznej
 - 4.4.5. Projekt Justice & Home Affairs - współpraca na granicy polsko-ukraińskiej
 - 4.4.6. Działania Europejskiej Agencji Granicznej na granicy wschodniej
 - 4.4.7. Status prawny, organy i siedziba FRONTEXu
 - 4.4.8. Współpraca FRONTEXu z innymi agencjami unijnymi
- 4.5. Agencje w dziedzinie polityki bezpieczeństwa i obrony
 - 4.5.1. Uwagi ogólne
 - 4.5.2. Europejska Agencja Obrony
 - 4.5.3. Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (ISS)
- 4.6. Unijne agencje policyjne jako efekt współpracy policyjnej państw członkowskich Unii Europejskiej
 - 4.6.1. Uwagi ogólne

- 4.6.2.Powstanie Europejskiego Urzędu Policji (EUROPOLu) na tle współpracy policyjnej w ramach Unii Europejskiej i strefy Schengen
- 4.6.3.Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL) jako unijne centrum kształcenia służb policyjnych
- 4.7.Układ z Schengen jako istotny etap rozwoju współpracy policyjnej
- 4.8.Europejskie Biuro do spraw Zwalczenia Oszustw i Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej jako agencje gwarantujące przestrzeganie prawa Unii Europejskiej
- 4.8.1.Uwagi ogólne
- 4.8.2.Europejskie Biuro do spraw Zwalczenia Oszustw jako agencja chroniąca interesy Unii Europejskiej
- 4.8.3.Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej jako agencja zabezpieczająca prawa człowieka i obywatela Unii Europejskiej
- 4.9.Europejska Służba Działań Zewnętrznych przyszłą dyplomacją Unii Europejskiej?
- 4.9.1.Podstawy prawne Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych
- 4.9.2.Organizacja i funkcjonowanie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych
- 4.9.3.Administracja centralna Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i delegatury Unii Europejskiej
- 4.9.4.Przyszłość Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych jako quasi-agencji Unii Europejskiej
- 4.10.Podsumowanie

Rozdział 5

ROZWÓJ GRANIC UNII EUROPEJSKIEJ I STREFY SCHENGEN W LATACH 2007-2009

- 5.1.Wprowadzenie
- 5.2.Rozszerzenie strefy Schengen w 2007 r. na przykładzie Polski
- 5.2.1.Uwagi ogólne
- 5.2.2.Integracja Polski ze strefą Schengen
- 5.2.3.Skutki przystąpienia Polski do strefy Schengen
- 5.3.Konfederacja Szwajcarska jako państwo strefy Schengen
- 5.3.1.Uwagi ogólne
- 5.3.2.Stosunki międzynarodowe Szwajcarii z Unią Europejską
- 5.3.3.Przystąpienie Szwajcarii do strefy Schengen
- 5.3.4.Uproszczenie kontroli celnej pomiędzy Szwajcarią a Unią Europejską. .
- 5.4.Kodyfikacja zasad ochrony i kontroli granic zewnętrznych
- 5.4.1.Uwagi ogólne
- 5.4.2.Zmodernizowany Kodeks Celny
- 5.4.3.Kodeks Graniczny Schengen jako konsekwencja rozszerzenia strefy Schengen
- 5.4.4.Wspólnotowy Kodeks Wizowy jako uzupełnienie Kodeksu Granicznego Schengen
- 5.5.Praktyczne aspekty funkcjonowania granic zewnętrznych na przykładzie granicy wschodniej
- 5.5.1.Uwagi ogólne
- 5.5.2.Zmiany w systemie kontroli i ochrony granic w Polsce
- 5.5.3.Problemy na wschodniej granicy zewnętrznej Unii Europejskiej i strefy Schengen
- 5.5.4.Podstawowe zadania Straży Granicznej i Służby Celnej
- 5.5.5.Współpraca Służby Celnej i Straży Granicznej na przykładzie granicy wschodniej
- 5.5.6.Stosunki graniczne z Ukrainą, Białorusią i Rosją
- 5.5.7.Mały ruch graniczny jako wyjątek od reżimu Schengen
- 5.6.Najnowsze aspekty funkcjonowania acąquis Schengen w prawie Unii Europejskiej

- 5.6.1. Uwagi ogólne
- 5.6.2. Długoterminowe skutki włączenia acquis Schengen do prawa Unii Europejskiej
- 5.6.3. Europejska sieć patroli (EPN) i zespoły szybkiej interwencji na granicy (RABIT)
- 5.6.4. Europejski System Nadzoru Granicznego (EUROSUR)
- 5.6.5. Konwencja z Prum
- 5.6.6. Polityka zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi
- 5.7. Państwa kandydujące do strefy Schengen
 - 5.7.1. Księstwo Liechtenstein
 - 5.7.3. Republika Cypryjska
- 5.8. Rumunia i Republika Bułgarii
- 5.9. Podsumowanie

Zakończenie

Wykaz źródeł literatury

Aneksy